

Glasilo Slovenske Krajine

NOVINE

Prihaja vsako nedeljo.

Cena Novin na celo leto je: doma na skupni naslov 25 D., na posameznoga 30 D., v Ameriko 100 D. Cena Marijinoga Lista na celo leto je: doma 10 D., v Ameriko 50 Din. Novine prihajajo vsaki teden, M. List vsaki mesec. Naročniki M. Lista i Amerikanci dobijo kalendar brezplačno, naročniki No vin pa za polovično ceno. Rokopisi se ne dajo nazaj. Rokopise i naročnino pošiljajte na uredništvo ali upravništvo Novin v Črensovece, Prekm.

„Vredništvo i upravništvo Novin je v Črensovcih, Prekmurje“.

Vrednik: Klekl Jožef, vp. plebanos v Črensovcih.

Oglasi, (inzerati) se tudi sprejmajo. Cena ednoga kvadratnoga centimetra za ednok en dinar, za večkrat popust. Cena malih oglasov je do dvajset reči 5 Din, više od vsake reči pol dinara. Med tekstem je cena oglasov cm² dva dinara v „Poslanom“ tri dinare. Ki naroči 1/4, 1/2 ali celo stran, dobi 25% popusta za edno objavo, za večkratno več. Takso za vse oglase plača upravništvo „NOVIN“.

Prekmurci vsi volit!

Katoličanci

vsi v boj za zmago naše

Evangeličanci

KMEČKE ZVEZE

g. KLEKL A

i

g. ŠIFTARA

Njena škrinjica je prva.

Svoje kruglice vsi vržemo

Prvo škrinjico.

Fr. K.

Boj Jugoslovanskoga kluba v parlamentu za zmago ljudskih pravic. 1920—1925.

Volilci Kleklnovi!

Naša škrinjica je

1.

! prva !

Evangeličanci!

Svoje vere poslanca ŠIFTAR GEZO volite!

Njegova škrinjica je

1.

! prva !

Dne 28. novembra 1920 so bili narodi Jugoslavije prvimi pozvani, da s svojimi glasovi odločijo, na koga se zavpajo. Mi glejmo, za koga smo se odločili mi Slovenci. Slov. lj. stranka je dobila 15 poslancov, samostojni 8, socialisti 6, komunisti 6, liberalci (Žerjav) 3, narodni socialisti 2. Gledeč na te izid so socialno demokratski „Naši zapiski“ pisali: „Izmed vseh političnih strank, ki so se vdeležile zadnjih volitev, je izšla kak zmagovalka, mogoče samo — SLS, če ravno je zgubila skoro polovico svojih pristašov, ar ona je po svojih gospodarsko — družabnih načelaj i po svojem programu vkoreninjena v našoj zemli i v našem ljudstvu. Rešila je še vedno relativno večino i ta večina je trdna, jako trdna, ar zna, ka šče...“

Komaj se je parlamentarno delo začelo, se je že pokazalo, koga je naš narod poslao v parlament. Samostojni i liberalci so se taki vpregli v srbski jarem. Socialisti so pristopili k svojim bratom iz drugih delov države, ravno tak komunisti, narodni socialisti pa niti v račun neso mogli priti. Ostala je ljudska stranka s svojim voditelom dr. Korošcom. Gda so že vse druge stranke iskale zaveznike i se vnože ponuivale, da bodo podpirale radikale i demokrate i njim pomagale pri deli, četudi bi bilo to na škodo Hrvatov i Slovincov, so ostali poslanci SLS trdni i se neso dali premagati z nikakšimi obljubami. Slo je zato, ali naj bo naša država centralistična ali autonomistična. Dr. Korošec se je s svojimi poslanci izjavo za autonomijo. Za autonomijo so bili tudi poslanci Hrv. lj. stranke i Bunjevci. Ar so teda mele te tri stranke isti program, so se združila v Jugoslovanskom klubu, šteroga načelnik je postao dr. Korošec. V klubu je bilo 27 poslancov. To je bila četa, štera je vupala napovedati boj za autonomijo — samoupravo — Hrvatske i Slovenije, za enakopravnost vseh treh narodov v

našoj državi, boj proti nadvladi Srbov — ki je vupala povzdignoti svoj glas za pravice Slovincov i Hrvatov — o šterih so Srbi pravili, da so premaganci, zato morajo mučati, kakštech njim bodo vladali. Klub je nastopo proti kancelparagrafi, šteri je bio naperjeni proti katoličanskoj duhovščini. Sprejeti pa je itak bio, ar je velka večina — tudi Žerjav i Puclovi samostojneži — glasovala za njega, Ravno tak se je Jugoslovanski klub bojüvao proti „obznani“, štera je bila namenjena proti komunistom i proti drugoj obznani, štero so izdelali liberalci v Ljubljani. Proti njoj je nastopo dr. Hohnjec, ki je med drugim pravo: „Ka pa se je zgodilo v Sloveniji, da je trbelo ukinoti pravni red, da je trbelo pogaziti najbolje fundamentalne državlanske pravice, da je trbelo dati našo osebno slobodo v roke policajom...? Jaz toga ne vem i celi narod toga ne ve. Povem pa to, da bo tiste ljudi, ki so izdali obznano, sodo naš slovenski narod...“ Tudi tu neje bilo pomoči, ar je njegov glas bio kak glas kričevca v puščavi.

Glavni boj pa se je sukao okoli ustave. Kakša naj bo? Centralistična, ali autonomistična? Zvün Jugoslovanskoga kluba, ki je že v začetki odložno izpovedao, da je za autonomijo i stem tudi za autonomistično ustavo, so bili samo še nešterni posamezniki proti centralizmu. Velka večina pa se je zbrala okoli radikalov i demokratov i je bila za popolni centralizem. Falio je Radič, ki je s svojimi 50 poslanci doma sedo. Če bi on bio v Belgradi i šo v boj z Jug. klubom, bi se razvijale politične razmere inači. Jugoslovanski klub je izdelao poseben ustavni načrt. Te ne je bio sprejet. Gda je klub vido, da ne pomaga nikše nasprotüvanje, ar je premali, nasprotniki pa takši, da ne popüstijo, če tudi vidijo, da, nemajo prav, je skleno, da parlament zapüsti. To je tudi včino i na hrvatski i slovenski narod je izdao proglas, šte-

roga končava: „Postopanje vlade g. Pašiča i vladnih strank nas je prisililo, da zapüstimo sküpsčino za čas, dokeč se v njoj obravnava i glasuje o ustavi.“

Obečavamo pa ti, ljudstvo, da bomo po sprejetji ustave nadelüvali boj v parlamentu i zvün njega tak dugo, dokeč ne izvojevlemo plemenske ravnopravnosti, družabno — gospodarske pravičnosti i svobode vest.

Centralistična ustava je bila sprejeta i to brez Hrvatov i večine Slovincov. Za njo so glasüvali srbi, slovenski i hrvacki liberalci i naši samostojni kmetje. Pomenljivo je, da je celo minister Draškovič izpovedao svoje začüdenje, da so v demokratskoj stranki najbolje hrvacki i slovenski liberalci proti automoniji, ki bi najbolje morali prevideti, da trbe za prihodnji čas šörko autonomijo, če sploh ščemo, da bo državna uprava kelko telko delala.

Jugoslovanski klub se je vrno v parlament. Boj je nadalüvao. Kak se je prle bojüvao proti sprejetji ustave, tak je zdaj začno borbo za revizijo ustave. Od svoje zahteve po autonomiji neje odstopo. I odložna borba Jugoslovanskoga kluba za načelo autonomije je zarezala globoke brazde. Razsodnejši politiki so pomali prihajali do osvedočenja, da je njegovo stališče pravo, da ma pravico zahtevati to, ka je žela ljudstva, šteroga zastopnik je. Celo radikalni prvaki so njemi dali prav, zednim pa so obsojali Pašičovo politiko. To je povzročilo, da je pokojni Protič z nešternimi prijatelji izstopo iz Pašičovoga kluba i ustanovo lasten klub, s šterim je začno voditi politiko sporazuma treh bratskih narodov Jugoslavije. Vreti je začnolo tudi v muslimanskom klubu, šteri je prle podpirao vlado. Vsigdar močnejša je postala strüja dr. Spaha, štera se je izrekla za autonomijo, kakšo je zahtevao Jugoslovanski klub. Tak je zgüblala Pašičov centralistična politika prijatele. Pašič je spre-

Pot nasilja i krvi.

Trije meseci volilne borbe bodo zapisani v zgodovini Jugoslavije s krvjov. Od novembra preminočega leta i do februara toga leta nas teži roka krivičnosti, nepoštenosti, bije nas bič nasilja i pritiska.

Nasilje vlada vseširog od severne meje Prekmurja doli do najjužnejše točke Macedonije, od Jadranskoga morja pa do zadnje vesi v Bački i Banati. Od vseh strani prihajajo poročila o nasilstvi, štero se spreminja že v grozodejstva. Zemloradniški klub je prejeo iz Bosanske Gradiške poročilo, da so v Banjaluki i drugi bosanskih varašaj zaprli vno go opozicionalnih pristašov i da jih držijo v zaporaj čisto nage pri zdprtih oknaj. Ponoči pa jih žandarje vodijo nage na sprehod po ogradi v najhūšoj zimi i mrazi.

Tūdi krv je tekla. Dr. Krafta voditela nemške stranke v Vojvodini so do mrtvoga razmesarili i je malo vūpanja, da bi ostao pri življenju. Davidovičovoga poslanca Popoviča pa so zagiftali i leži v smrtnoj nevarnosti. Takših slučajov je na stotine.

I ober vseh teh divje gleda PPŽ. z zdignjenov rokov, da vdari ne nas zadnji krat i nas zdrobi v prah.

To pa se ne posreči. Dnes je naš den. Zdaj bomo pisali mi sodbo i to sodbo železne roke pravice, ki naj kaštiga vse krivice, ki naj maščuje prelejano krv naših bratov, ki so trpeli samo zato, ar so se vūpali postaviti proti krivicam, proti zatéranju.

Te naša sodba ne bo protidržavna, kak bi mogoče pravili prijatelji krivičnikov, nego ta sodba bo — sveta; ar z njov rešimo svojo domovino tistih, ki jo rūšijo že pet let. To sodbo moramo izpovedati, ar svojo domovino lūbimo.

Dužnost vsakoga izmed nas je, da se sodbe vdeležimo, da sodimo po dušnoj vesti brez pogleda na podkūpūvalce. Podkūpūvanje je sramotno! Še bole sramotno pa je dati se podkūpiti.

Pred volitvijo naj vsakši pomisli, da je di. Korošcova stranka 5 let stala v boji z našimi zatiralci PPŽ. režima. Što to premisli, njemi ne bo žmetno spūstiti kruglice v prvo škrinjico.

Groženj se ne bojte.

Agitatori P. P. Ž. režima hodijo okrog i gde zlepa nikaj ne dosežejo, tam grozijo. Med drugim tūdi pravijo, da jaj nam po volitvaj v uradaj, če ne bomo volili radikalov ali demokratov. Ne brigajte se za te grožnje. To so samo prazne reči i nūcajo jih zato, ar so v zadnoj sili. Prestrašili bi vas radi, tak da vi ne bi vūpali po svojoj vesti voliti, nego bi vrgli kruglico v radikalsko ali demokratsko kišto, tūdi bi znali, da delate s tem veliko norost. Iz straha bi to napravili. — Pretenj se nam ne trbe bojati, ar je zakon v našoj državi. Če te zakon zdaj tlačijo, je žalostno. Pride pa čas, gda jih bo te zakon težo. I te čas je blūzi. Po volitvaj gotovo pride, ar velka večina vseh treh narodov Jugoslavije je sprevidela, da so PPŽ. rūšitelji naše države. Pred zmagov samo. V zadnjem hipi se ne dajmo premagati, ar s tem bi škodili svojoj domovini i sebi samomi.

Ljudska stranka (l. škrinjica) je tista, ki se je bojuvala i se bo bojuvala za naše pravice, Za njo oddajmo svoje glase.

Na »Régi nóta, régi tánc« »Szabadsági«-i.

Te list, ki ma za seov komaj dve leti, postaja če duže bole bojevit. V svak-

šoj številki da po eden ali dva strela na svoje nasprotnike, največkrat, pa na voditele naše Kmečke zveze, na poslance Jugoslovanskoga kluba od dr. Korošca dol do g. Klekla. Zakaj njemi je ravno naša stranka na poti, je razumlivo. Ona ma za seov 90 odstotkov naroda, to pa gospodom pri Szabadsági ne po voli, ar bi oni radi na sebe navezali nas vse, iztrgali bi nas radi iz naše krščanske stranke i nas spravili pod vodstvo moža, šteri je bio pred poldrugim letom prijateo voditela samostojne kmečke stranke, g. Pucla, ki neje zapūsto za seov ravno prijetnih spominov i njemi bije zato že skoro zadnja vūra političnoga življenja. Drugih strank se tak ne boji, ar neso tak močne.

Proti boji nimamo nikaj. Borba naj bo, a mora biti poštena. Bojūvati se z lažmi, s krivičnim napadanjom ne je delo za poštenoga človeka, ravno tak ne za pošten list. »Szabadság« pa rad na vse to pozabi. Od tistoga časa, da je g. Hartner, ki ma pri listi odločilno reč, ustanovo novo stranko i nastopo kak kandidat pri bližnjih volitvah, se Szabadság večkrat zaleti. Brez poglega na pravo i levo dere naprej i pri tom zapūsti vno go sledov, ki jemi neso ravno v čast.

V 3. številki se je spravo nad dr. Korošca, ki je na shodi v M. Soboti govorilo. Zakaj se je spravo nad njega, je razumlivo. Gospodom okoli Hartnera gotovo ne bilo po voli, da se je na zavūpniškoim sestanki Kmečke zveze zbralo do 2000 ljudi. G. Korošca pa tak nimajo radi. Zato pa so v »Szabadsági« pod »Régi nóta, régi tánc« (Stara pesem, stari ples) dr. Korošci i shodi posvetili par rendic. Pišejo. Zadnjo nedelo so klerikalci v M. Soboti držali shod, i ob toj priliki je g. general dr. Korošec napno (sprožo) stare strūne, znova je začno popevati staro klerikalno pesem: dobite autonomijo, znižamo daće, deležni bote vsefele zemelskih i nebeskih dobrot, celo g. Bog vas blagoslovi, samo glasūjte 8. febr. na klerikalno stranko. . . . Tak piše Szabadság. Ka pa je govor dr. Korošec, lahko čtete v 3. štef. Novin, gde je objavljeni celi njegov govor.

Kakši namen ma »Szabadság,« je očividno. Smešiti šče Slov. lj. stranko i njenega voditela, šteri je s svojimi poslanskimi tovariši taki od začetka šo v boj za autonomijo — samostojnost — Slovenije. I za to se je bojuvao do zdaj i se bo bojuvao tūdi za naprej, dokeč je ne dosegne. Dr. Korošec je istinsko omeno autonomijo v svojem govoru. Pravi najmre: Trdnost ščemo dati državi, z drugimi deli države ščemo ostati v ednici, doma pa ščemo biti autonomni, ščemo doseči svojo srečo. To so reči, štere Szabadság zasmehūje. To pa njemi ne pomore do zmage. — Ka je bolše, da se človek obrača kak veter piše, ali da ostane stanoviten, kelkošteč mora prenašati zavolo svoje stanovitnosti. Ali je bole hvalevredno, da človek menjava svoja načela, tak da ka njemi je bilo prle sveto, tomi napovej boj, da se vpreže v jarem, šteroga je prle najbolje sovražo, ali pa to, da ostane pri svojih načelaj i se bojuje, dokeč ne zmaga? Znam ka odgovorite. Da je bolše i bole hvalevredno drugo. I to je tūdi istina. Gospodje pri Szabadsági pa pravijo inači. Pri njih je prvo bolše i prvo vekše hvalevredno. Zakaj? Ar so nešterni gospodje, ki so blūzi Szabadság, sami tak delali. Zapūstili so stranko i vstopili v drugo, zbrisali svoja načela i druga zapisali. Znano je, da je eden izmed njih pri zadnjih volitvaj kandidero na listi samostojnih kmetov (stranka Puclova). Po volitvaj pa jo je zapūsti. Z nova bi pitali: zakaj? Mislim, da se ne bom moto, če odgovorim, da zato, ar ne je bio zvoljeni. To je bio zadosten vzrok, da je za-

tajo načela, na štera je prle prisegao i zdaj proba srečo z drugov strankov. I če še zdaj ne bo zvoljen? Ka!? Bo pa šo dale. Ve je pri nas telko strank, da si človek lahko zbira. — Tem gospodom fali teda stanovitnost. I zato bi radi, da tūdi drugi ne bi meli, da bi tūdi drugi skakali iz ednoga kraja v drugoga i obračali kepenik svojega svetovnoga — političnoga — prepričanja, kak bi bole kazalo. Ta žela pa se njim pri Slov. ljudskoj stranki ne spuni. Ona ne je takša, da bi vodila svoje kotrige za nos vsakši den z drugimi oblūbami. I tūdi dr. Korošec neje človek, ki bi se špilao s svojimi politični nazorom kak mačka z mišjov. Toga njemi zdrava pamet i čūt poštenosti i pravičnosti ne dopūsti.

Dr. Korošec i z njim ves slovenski narod, ki njemi je pri volitvaj zavūpao je po prvih volitvaj šo s svojimi poslanci v Beograd i tam je povedao, da zahtevamo samostojnost Slovenije v mejaj Jugoslavije, to zahtevno je ponovo po drugih volitvaj i ponavlaio jo je do dnesden. I što je kriv, da je njegova zahteva, ostala samo zahteva ne pa tūdi izpunitev, bomo v kratkom čūli. Mislim, da tūdi »Szabadságovi« prijatelji ne bodo brez vsake krivde.

Zasmehūvanje dr. Korošca i njegovih oblūb g. Hartneri ne bo pomagalo do zmage. Mi najmre znamo, da ka g. Korošec oblūbi, tūdi spuni kak friško bo samo mogoče, ne vemo pa i tūdi ne vūpamo, da bi mogeo i šteo g. Hartnar spuniti, ka nam zdaj pred volitvami obečava. *Dr. Korošca poznamo i zato oddamo 8. februara glaše njegovoj stranki (g. Klekli), ki ima prvo škrinjico.*

Fr. K.

Glasi.

Slovenska Krajina.

Podpisani izjavljamo, da smo odstopili od kandidatne liste g. Hribarja, ar smo bili zapeljani i da ostanemo verni našoj SLS. ali Kmečkoj zvezi. To smo naznanili tūdi že sodišči. Martin Sobočan iz Srednje Bistrice, Jožef Kelenc, Štefan Krampač i Martin Balažic, vsi iz Gornje Bistrice.

»Novine« dobijo dnes tūdi vsi naši nekdašji naročniki. Prosimo, da nam teh »Novin« ne pošlete nazaj, nego jih date šteti vsem svojim znancom i prijatelom.

Delavci važno za vas! Za »Državno imanje »Belje« se pōtrebūje več jezera delavcov. Plača je dobra i tūdi delavci naj se pridejo pogajat samo dobri! Razvūzdanih grobijanskih i pijanih najbolje pa zapravlivih delavcev se ne vzeme! Opomina se vse delavce, da ne bodo poslušali lažnivce, ki proti rovaio i bi vas radi zapelali ali odvrnoli od dobrega zaslužka. Pogajat se pridite k gosp. Kereci i Gašpari, Vreni (invalid), Ružič i Kerec Štefani v Prosečkoj vesi. Nadale v Brezovcih pri Santavci i Žibrik Ivani, v Tropovcih pri Kerčmar Franci (invalid), v Vidoncih pri Kerec Mhaeli (invalid), v Pečarovcih pri Palatin Aleksanderi i v Markovcih pri Matuš Janezi. Za druge palere, ki bođo zvūn goraj napisanih nabirali delavce se bo itak zvedelo. Vsaki delavec more prnesti novo knjižico ar stare vogrske se ne vzemejo.

ZAHVALA.

Vsem onim, ki so nam ob prebridki izgubi našega preljubljenega soproga in očeta izrazili občūtje in sožalje, izrekamo tem potom našo odkritosrčno zahvalo.

D. Lendava, dne 3. febr. 1925.

Vdova Eleka Karábélyos
in otroci.